

## HET BEELD VAN JUDAS IN DE VIER EVANGELIES (DEEL 1)



Pasen nadert. Maar eerst krijgen we het passieverhaal te horen. Een belangrijke rol hierin is weggelegd voor Judas Iskariot, één van de Twaalf. Hem wordt verweten dat hij schuldig is aan de dood van Jezus. Vanaf het begin van het christendom wordt hij als verrader neergezet en hij krijgt een plaats in het diepste van de hel. Tegenwoordig wordt nog steeds gezegd 'hij is een Judas' als iemand 'verraad' heeft gepleegd. Maar wat zeggen de vier evangelies over hem?

In zes situaties komt de naam van Judas voor, bij: 1) de benoeming van de Twaalf, 2) de zalving in Betanië, 3) het Laatste Avondmaal, 4) de onderhandelingen met de hogepriesters, 5) de arrestatie van Jezus en 6) de dood van Judas. Om een beeld van Judas te krijgen, is het goed deze situaties op een tijdlijn te plaatsen: van het eerste (Marcus) tot het laatste evangelie (Johannes). Hiertussen ligt een verschil van ongeveer 70 jaar. Als we Marcus als uitgangspunt nemen, kunnen we zien wat de andere evangelisten hebben veranderd of toegevoegd. Vanwege plaatsgebrek wordt eerst aandacht geschonken aan de eerste drie situaties, de andere drie komen later aan bod.

### 1. De aanstelling van de Twaalf

Marcus, Matteüs en Lucas noemen de namen van apostelen die Jezus aanstelt. Als eerste wordt Petrus genoemd en als laatste Judas, met een toelichting. In Marcus: 'die Hem heeft uitgeleverd' (Mc 3:19), in Matteüs: 'die Hem zou uitleveren' (Mt. 10:4) en in Lucas 'die een verrader werd' (6: 16). Johannes geeft geen namenlijst, maar zegt tegen Petrus: 'Ik heb jullie alle twaalf uitgekozen, en toch is een van jullie een duivel. Hiermee doelde Hij op Jezus, de zoon van Judas Iskariot, want hij, een van de twaalf, zou Hem uitleveren' (Jn. 6:70-71).

## 2. De zalving te Bethanië

Volgens Marcus bevond Jezus zich op de dag vóór het Joodse Paasfeest in het huis van Simon de melaatse. Een vrouw zalfde Jezus' hoofd met kostbare olie. Sommige aanwezigen ergerden zich over deze verkwisting. Zij vonden dat het geld beter besteed kon worden aan de armen (14: 3-5).

Matteüs heeft hetzelfde verhaal als Marcus. Maar hier ergerden zich de leerlingen van Jezus zich aan de verkwisting (Mt. 26: 6-10).

In Lucas was Jezus te gast in het huis van een farizeeër. Hier zalfde een zondares Jezus' voeten die nat werden door haar tranen. 'Ze droogde ze met haar haar, kuste ze en zalfde ze met olie' (Lc. 7:36-38). Hier geen reactie van de aanwezigen op de 'verkwisting'.

Bij *Johannes* was Jezus in het huis van Lazarus, Martha en Maria. Maria zalfde Jezus' voeten met kostbare olie en droogde ze af met haar haar. 'Judas Iskariot, een van de leerlingen, degene die Hem zou uitleveren, vroeg: 'Waarom is die olie niet voor driehonderd denarie verkocht om het geld aan de armen te geven? Dat zei hij niet omdat hij zich om de armen bekommerde – hij was een dief: hij beheerde de kas en stal er uit' (Jn. 12: 1-6). Alleen hier wordt Judas genoemd en neergezet als een dief en iemand die niets geeft om de armen.

## 3. Het Laatste Avondmaal

In Marcus: Op de avond van het Joodse Paasfeest zei Jezus 'Ik verzeker jullie: een van jullie, die met Mij eet, zal Mij uitleveren'. De bedroefde leerlingen vroegen Hem: 'Ik ben het toch niet?' Maar Hij zei tegen hen: "Het is een van jullie twaalf, die met Mij uit dezelfde schaal eet. Want de Mensenzoon zal heengaan zoals over Hem geschreven staat, maar wee de mens door wie de Mensenzoon uitgeleverd wordt: het zou beter voor hem zijn als hij nooit geboren was'. Jezus wees niemand aan en niemand reageerde. Hierna werd eucharistie gevierd (Mc. 14: 17-25).

In Matteüs ongeveer hetzelfde verhaal. Hier vroegen de leerlingen aan Jezus: 'Ik toch niet Heer?' Waarop Jezus antwoordde: 'Hij die tegelijk met Mij iets uit de schaal nam, die zal Mij uitleveren. De Mensenzoon zal heengaan zoals over Hem geschreven staat'; gevolgd door 'wee de mens...'. Ook Judas vroeg: 'Ik ben het toch niet, rabbi?' Jezus antwoordde: 'Jij zegt het' (Mt. 26: 20-25). Niemand reageerde en de Twaalf vierden eucharistie.

In Lucas: Vóór het Laatste Avondmaal wordt gezegd dat de hogepriesters Jezus uit de weg wilden ruimen en hiervoor een gelegenheid zochten. 'Toen nam Satan bezit van Judas' en Judas ging onderhandelen met de hogepriesters om Hem uit te leveren (Lc. 22: 2-4). Tijdens het Avondmaal met eucharistie zei Jezus: 'Maar weet wel dat degene die Mij zal uitleveren samen met Mij aan deze tafel aanligt. Want de Mensenzoon moet heengaan zoals het voor Hem bepaald is; maar wee de mens die Hem zal uitleveren?' (Lc. 22: 21-22). Jezus wees Judas niet aan. De leerlingen vroegen zich af 'wie?', maar twisten onderling wie van hen de belangrijkste was' (Lc. 22: 14-20).

In Johannes: Na de voetwassing zei Jezus tegen zijn leerlingen; 'Jullie zijn dus rein – maar niet allemaal' Jezus wist wat Judas zou doen (Jn. 13: 10-11). Tijdens de maaltijd (geen eucharistieviering) zei Jezus: 'Werkelijk, Ik verzeker jullie, een van jullie zal mij uitleveren'. Op de vraag 'wie?', antwoordde Jezus: 'Degene aan wie Ik het stuk brood geef dat Ik nu in de schaal doop'. Jezus gaf het aan Judas. [Dit houdt in dat Judas naast of vlak bij Jezus zat om het brood aan te nemen wat wijst op een hoge positie]. 'Op dat moment nam Satan bezit

van Judas. Jezus zei: 'Doe maar meteen wat je van plan bent'. Niemand begreep Jezus' bedoeling omdat Judas de kas beheerde en iets aan de armen ging geven. 'Judas nam het brood aan en ging meteen weg. Het was nacht' (Jn. 13: 21-30).

Er is een opgaande negatieve lijn. Marcus en Matteüs spreken over 'uitleveren'; Lucas noemt Judas een verrader en door de duivel bezeten; Johannes een dief die niet om de armen geeft en een duivel. Uit de verhalen blijkt dat Jezus voorkennis had van wat Judas zou doen en dat dit in de Schrift was voorzien. Enkele vragen: Waarom koos Jezus Judas uit als één van de Twaalf terwijl Hij wist dat hij Hem zou verraden? Is er een verschil tussen 'uitleveren' en 'verraden'? Was Judas een dief die uit de kas stal, terwijl hij bij het Laatste Avondmaal nog steeds de kas mocht beheren? Waarom reageren de discipelen niet als Jezus Judas heeft aangewezen? Als alles vooraf was beschikt, had Judas dan nog een keuze? Waarom mocht Judas deelnemen aan de eucharistie? (Wordt vervolgd)

S.V.

In Rondom Johannes, jgr. 8, nr. 2, Pasen 2022

(Foto: Leonardo da Vinci: Laatste Avondmaal)